

po škrzezoli in črmažu (188), blanja, matuček, rovna, ženikeljni, osmak, ostrica, tamast, jančka, prigrebati, plene, štabla, migotec i. dr.

Knjiga ima precej naših krajevnih imen, pa je le izšla. Novi časi. Vendar so Otličani in drugi zamejci še daleč, daleč za tistimi etiopskimi plemeni, katerih jezik je v šoli in uradu javno priznan. Kdaj bodo njim vremena se zjasnila?

Andrej Budal.

Fran Erjavec: Zbrano delo. III. zv. Uredil Anton Slodnjak. — Ne samo znanstvenik, tudi človek, ki se sleherni dan zanima za naravo, bo priznal, da je preprosti opisni način Erjavčevega dela še vedno zelo prijeten, čeprav ga moti sem in tja romantična čustvenost in celo sentimentalnost. A za Erjavčevo dobo je to dokaj razumljivo. V literaturi kakor v znanosti se je pojavljalo realistično gledanje sveta, ki je pa stremelo čisto bolj k zunanjemu opisu in ugotavljanju pojavov, kakor da bi s posebnim načinom oblikovanja pokazalo na globino življenja. In romantični realist je bil trdno prepričan, da neko globino, ki jo je čutil, ne da bi jo mogel prav izraziti, daje še zmerom romantično čustvovanje. Zato ne najdemo mešanja izraznih načinov samo pri Erjavcu, ampak tudi pri Stritarju (realistična krajina in romantična miselnost oseb) in drugih. Vendar je Erjavec že zaradi svojega predmeta tako stvaren in dober pripovednik, da bi želeli danes tudi večje sistematike.

Znanstveno delo, čeprav poljudno, kmalu zastari in zato so obširne opombe kakor tudi dodatek, ki sta ga sestavila B. Podnebšek in R. Bučar, kar nujni.

Posebne vrednosti pa je Erjavčev jezik, ki kaže na veliko nazornost in precejšno kulturo. Dosti besed je rabljenih še v svojem prvotnem pomenu, a danes jih rabimo že metaforično, na drugi strani pa so nekatere zveze postale čisto vsakdanje, dasi čutimo, da v Erjavčevem času še niso bile. — O urednikovem delu bom govoril ob koncu zbranih spisov. T. Šifrer.

Štempiharji. Valjavec nam je ohranil lično pravljico o narodnem junaku Štempiharju, ki je živel pred davnim časom. Glas o njegovi moči je šel po vsej deželi. Na križpotjih je ustavljal ljudske krvosese in jim s trdo roko izpraševal vest. Ponoči je s čudežno močjo dvignil iz graščinskega hleva junčka in ga prestavil revnemu kmetiču na dvorišče. Sirote in vdove so v stiski ječe klicale štempiharja na pomoč. Dogajalo se je, da je kmet na predvečer rubežni zagledal na mizi mošnjo cekinov. Po vsej deželi je šel glas o čudodelnem junaku. Kadar pa je zmanjkalo junaških ljudskih dejanj, in je bil štempihar dobre volje, je v nedeljo po maši privedel iz gozda medveda, mu nasadil na šape usnjene rokavice in se metal z njim za ljudsko zabavo. Tako nekako Valjavec. Te pravljice sem se domislil, ko sem letos bral v »Voix européennes« Nr. 23—24, 1937, kako izborni so urejevali med slovenskimi revijami »Vrtec«, »Planinski vestnik«, »Mentor«, »Ženski svet«, »Ljudski oder«, in potem opombo, da je bil »Ljubljanski zvon« le do leta 1933 vodilna revija napredne smeri. Nil novi — saj je pri nas običaj, da si narodni politični junaki izbirajo medveda v kulturnem življenju, s katerim se potem producirajo. Koliko listov je že napadalo »Lj. zvon« od »Pohoda« do »1551«, kjer si ga je v zadnji številki nov narodni junak, neki Drago Janč, izbral za medveda. »Lj. zvon« je teh produkcij že vaje, kadar mora iz šume na mejdan s štempiharjem, ki ga je v svoji prirojeni dobrohotnosti še vselej pustil živeti, dasi mu je pred nedavnim neki štempihar zagrozil, „da bi bilo ubiti »Lj. zvon« kulturno dejanje.“ Saj je pri nas običaj, da je treba vsako kulturno revijo ubiti, če se docela ne sklada s tem ali onim političnim prepričanjem ali smerjo. Kakor si je doslej progresivni »1551« prizadeval, da

bi popravil krivico »Lj. zvonu«, ki bi ga njegovi očetje tako radi napravili za medveda, s katerim bi se potem bili pred očmi slovenskega naroda, tako se je Janč tega končno naveličal. Ker še ni gotovo, da je Drago Janč že štempihar, in ker lahko upamo, da nima tako hudih namenov, naj velja za enkrat, da kriza »Ljubljanskega zvona« ni identična s krizo »Doma in sveta«. Če pa si Drago Janč želi medvedje produkcije, bomo pač morali spregovoriti. Saj ima tudi »medved« v narodnem življenju svojo pravico.

J u š K o z a k.

IZ FRANCIJE (ZAROTA CAGOULARDOV)

VITO KRAIGHER

Paris, konec aprila 1938.

Francoski fašizem je bil pri majskih volitvah l. 1936. na parlamentarnih tleh končno veljavno pobit. Tudi slabosti Ljudske fronte, ki so se pokazale pri izvajanju njenega programa, ki ga ni v celoti izvedla, fašizmu v Franciji niso pomagale na noge. Po zgledu v Španiji je zato segel po zadnjem sredstvu, ki mu je preostajalo — poskusu oboroženega upora zoper zakonito republikansko vladno. Da se je francoski fašizem zadnji dve leti na tak upor temeljito pripravljal, je jasno dokazala v novembru l. 1937. odkrita desničarska zarota »Cagoulardov«.

Kratek pregled vseh odkritij o tej zaroti od lanskega novembra do letošnjega marca, ko je preiskava obtičala na mrtvi točki — vzroke bomo navedli na koncu članka — nas pouči, da so v Franciji razpuščene desničarske fašistične organizacije pripravljale državljansko vojno, in to z denarno in materialno pomočjo obeh največjih totalitarnih držav v Evropi. Pripravljali se je koncentričen napad na vse republikanske in demokratske ustanove in uvedba fašistične diktature v Franciji. To je jasno izrazilo tudi uradno poročilo notranjega ministrstva o zaroti z dne 24. nov. 1937., ko so varnostna oblastva odkrila že velike množine orožja in streliva tujega izvora; to poročilo začenja z besedami: »Odkrita je prava zarota proti Republiki¹. Ta komunike je zaključil prvo razdobje v odkrivanju zarote, ki se je začelo 16. novembra. Prvi teden preiskave so odkrili velikanske zaloge orožja, raztresene po vsem Parizu in križem po Franciji, skrite v betoniranih kletih in podzemljih. Najdbe skritih zalog orožja so se vrstile še vse sledeče mesece — tudi danes zasledimo še v časopisju notice o novih odkritjih —, vendar se je težišče preiskave in zanimanje javnosti kmalu po tem prvem uradnem poročilu preneslo na druga zločinska podjetja zarotnikov².

¹ »C'est un véritable complot contre les institutions républicaines qui a été découvert.«

² Da dobi bravec pravo predstavo o veličini teh zalog orožja, naj navedemo samo plen ene same najdbe: 17. decembra so odkrili sredi Pariza v rue St. Lazare toliko orožja in streliva, da bi zadostovalo za opremo 550 mož: 3 strojnice znamke Hotchkiss, 18 puško-mitraljezov znamke Schmeisser in 17 znamke Beretta, 18 pušk znamke Mauser, 18 lovskih pušk. Poleg tega potrebno strelivo za vse navedene vrste orožja, med drugim 8000 nabojev za puško-mitraljeze Beretta, 5 vreč smodnika za ročne granate in 576 le-teh in 23 drugih granat. Poleg tega: 100 vojaških hlač, 100 vojaških suknjičev, 300 pasov in 200 vojaških torb. — Pri neki drugi najdbi — v bogataški vili v bližini Pariza! — je bil potreben 7-tonski vojaški avtomobil, da so lahko odpeljali izsledeno orožje in strelivo.